

JULIJA PAŠKEVIČIŪTĖ

Indrės Stulgaitės-Kriukienės ir Remigijaus Kriuko stiklo paroda „Pajūris“

2017 m. gegužės 20–rugpjūčio 20 d. Lietuvos dailės muziejaus (LDM) Palangos gintaro muziejuje vyko meninio stiklo paroda „Pajūris“. Ekspoziciją sudarė meninio stiklo studijos „Glasremis“ dizainerių Indrės Stulgaitės-Kriukienės ir Remigijaus Kriuko dirbiniai. Visuomenei pristatyti ne tik vienetiniai šių menininkų kūriniai (stiklo skulptūros), bet ir jų autoriniai tiražuojami darbai. Eksponuotus dirbinius siejo ta pati – jūrinė – tematika: pradedant plataus spektro, raibuliuojančiu ir vandens įspūdį kuriančiu koloritu, baigiant vandens lašų, pajūrio trobelių, smėlio laikrodžių formomis. Parodoje išskirtinio dėmesio sulaukė stambiausi dirbiniai-abstrakcijos, primenantys švyturį, laivą, vandens pasaulį ir vizualiai tiek struktūra, tiek atspalviais imituojantys gintarą. Norintiems su stiklu, kaip menine medžiaga, susipažinti detaliau buvo paruoštos vitrinos su fotografijomis, kuriose pademonstruotas karšto stiklo pūtimo procesas, parodos autorių kūrybinė „virtuvė“.

Reikšminiai žodžiai: stiklas, dekoratyvus, menas, formavimas, technika, idėja.

Nepaisant to, kad stiklas itin kaprizinga medžiaga, stiklo menas gyvuoja nuo priešistorės laikų, perduodamas iš civilizacijos į civilizaciją, iš vienos epochos į kitą: nemažai technologijų (tokių kaip stiklo pūtimas vamzdeliu) išlieka, keičiasi tik idėja, stiklo paskirties suvokimas, skaidrumo vertinimas, dekoras, atrandama naujų technikų. Stiklininkystės tradicijos ištakos siekia dar IV tūkstantmečio pr. Kr. Egiptą, Mesopotamiją. Stiklo apdirbimo menas skleidėsi Senovės Graikijoje bei Romos imperijoje, o nuo X a. žinomos dirbtuvės Venecijoje, XIII a. išaugusios į garsiąsias Murano salos stiklo dirbtuves. Lietuvoje ši tradicija nukelia į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) laikus, kuomet ėmė kurtis

pirmosios dirbtuvėlės, o XVI a. Vilniaus žemėlapiuose jau pažymėta ir Stiklių gatvė. Vis dėlto meninio stiklo apdirbimo mokykla Lietuvoje yra ganėtinai naujas reiškinys – susiformuoja tik apie XX a. 8 dešimtmetį. Iki tol skleidėsi tik pavienių dekoratyvaus stiklo menininkų kūryba. Sąjūdžio laikotarpiu iškyla tokie meistrai kaip Valmantas Gutauskas, Arūnas Daugėla, Jaunius Kaubrys bei R. Kriukas – tuometinio Vilniaus dailės instituto (dab. Vilniaus dailės akademija) Kauno taikomosios dailės skyriaus meninio stiklo specialybės programos, patvirtintos 1979-aisiais, absolventai. Jų kūryba sietina su perėjimu nuo serijinės gamybos prie individualizuotos žiūros į stiklo kūrinį, darbams būdinga postmodernistinė išraiška, deformacija.

R. Kriukas – ne tik Lietuvoje, bet ir pasauliniu mastu pripažintas dailininkas, nuo 1985 m. aktyviai dalyvaujantis tarptautiniuose stiklo meno simpoziumuose ir parodose. Taigi, su šia kaprizinga medžiaga jis dirba jau daugiau nei tris dešimtmečius. R. Kriuko stiklo meno darbai ne sykį eksponuoti tarptautinėse parodose Baltijos ir Skandinavijos šalyse, Čekijoje, Ukrainoje, Rusijoje, Vokietijoje, Liuksemburge, Olandijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose ir kitose valstybėse. Kūriniai sulaukė šios meno srities profesionalų, meno kritikų bei mylėtojų pripažinimo ir aukštų įvertinimų. 2000 m. jis įkūrė stiklo studiją „Glasremis“, kurioje dirba tik aukštos kvalifikacijos, didelę patirtį turintys stiklo meistrai, o gaminiai formuojami rankomis. Išskirtinis dėmesys kreipiamas dirbinių kokybei: naudojamos tik aukštos kokybės medžiagos. Kaip pažymima menotyrininkės dr. Raimondos Kogelytės-Simanaitienės straipsnyje „Lietuvos stiklo mokyklos meninės ypatybės: tradicijų ir įtakų aspektas“, tokios studijos atsiradimas tapo istoriškai reikšmingu žingsniu Lietuvos stiklininkystės srityje: „menininkas nusprendė vadovautis užsienio šalių analogais ir, palaikant studijinio stiklo apdirbimo idėją, kurti personalinėje dirbtuvėje. Joje buvo įgyvendinami ne tik serijiniai ar autoriniai paties R. Kriuko darbai, bet pradėti stiklo meno simpoziumai, praktikas atliko ir Kauno fakulteto stiklo specialybės studentai“⁴¹.

„Glasremis“ erdvėje menininkas jau daugiau nei dešimtmetį kuria kartu su žmona I. Stulgaite-Kriukiene – taip pat stiklo menininke, kuri yra Lietuvos dailininkų sąjungos ir Rusijos menų akademijos garbės narė. Organizuojami bendri sutuoktinių projektai, autorinės judviejų parodos, kuriose visapusiškai atskleidžiamos šios specifinės meno srities, apimančios platų spektrą technologinių ypatybių, galimybes.

I. Stulgaitei-Kriukienei ir R. Kriukui viena labiausiai intriguojančių technikų yra sunkiai suvaldomas karšto stiklo formavimas: pūtimas,

Indrės Stulgaitės-Kriukienės ir Remigijaus Kriuko meninio stiklo parodos „Pajūris“ atidarymas.

Fot. P. Makušas

Indrės Stulgaitės-Kriukienės ir Remigijaus Kriuko meninio stiklo parodos „Pajūris“ atidarymas.

Fot. P. Makušas

liejimas, laisvas formavimas. Ne mažiau reikšminga ir šalto stiklo apdirbimo sfera – šlifavimas, poliravimas. Menininkai noriai eksperimentuoja, siekdami atskleisti šios medžiagos įvairialypiškumą: optiškumą, skaidrumą, iliuziją, kuomet derinami skaidrūs ir šiurkštūs paviršiai. Abu kūrėjai jungia stiklą ir su kitomis medžiagomis – medžiu, akmeniu, metalais. Parodoje „Pajūris“ itin ryškiai atskleidžiama spalvų žaismė: ne tik stiklo paviršius atspindi spalvas, bet ir jis pats spalvingas – dažydami stiklą autoriai naudoja spalvotųjų metalų oksidus. R. Kriukas teigia: „Stiklą labai mylėti reikia, kad jį galėtum suvaldyti. Tupinėji, tupinėji aplink stiklą, kol pradedi jį suprasti vis geriau. Ir vieną dieną pajunti, kad gali su stiklu susikalbėti. Stiklas skamba kaip šilta džiaz muzika.“

Indrės Stulgaitės-Kriukienės
ir Remigijaus Kriuko meninio
stiklo parodos „Pajūris“
atidarymas.

Fot. P. Makušas

—
Remigijus Kriukas parodos
atidaryme.

Fot. P. Makušas

Improvizuodamas su stiklu gali išgauti nenusakomas formas. Juk ši medžiaga – neapčiuopiama ir kartu labai trapi. Sukurti dideli darbai neatrodo sunkūs. Juose atsiskleidžia trapumas, nes matyti stiklo vidus.“²

Nors abiejų kūrėjų gyvenime stiklas užima ypatingą vietą ir yra juodu jungianti gija, abiejų darbuose galima išvelgti ir vienas kitą papildančių skirtumų. R. Kriuko darbai neretai stambesnių apimčių. Jie turi „interiorizacinę“ prasmę: kūrinys užkoduota mintis, apčiuopiama pasitelkus logiką, nukreipia stebintojo mintis į save patį, skatina atsigręžti į vidinį pasaulį. R. Kriukas naudoja autorines technikas, savitu liejimo būdu išgautas detales komponuoja su skaidriais, optiniais stiklo luitais, kuria naujovišką stiklo meno stilių. Neretai autorius siekia sukurti

iliuzijas, orientuojasi į vizualinį efektą: optinį (ypač skaidrų) stiklą derina su lietu, pjaustytu, šlifuoju ir poliruotu. Tuo tarpu I. Stulgaitė-Kriukienei svarbu ne tik išgauti estetiškos pagavos efektą. Jai ypač rūpi ir nematoma kūrinio pusė – jame užšifruota egzistencinė žinia, dažnai išskaitoma tik pasitelkus intuiciją, bei emocinė išraiška. Šiuo atžvilgiu menininkės kūryba – „eksteriorizacinė“, arba atverianti stebintįjį pasauliui, kontekstui, emociniu pagrindu susiejanti kūrėją su kūrinio ir jo stebėtoju, ši su dar kitu stebėtoju ir t. t. Taigi, I. Stulgaitės-Kriukienės ir R. Kriuko darbai peržengia funkcionalumo ribas: stiklas jų rankose tampa ne tik praktinę paskirtį turinčiais objektais, bet ir profesionaliai atliktais estetiniais namų interjero akcentais, konceptualiomis abstrakcijomis arba konkrečių pavidalų bei spalvų įgijusiais idėjų atspindžiais, generuojančiais naujas idėjas.

Išnašos

1. Kogelytė-Simanaitienė R., „Lietuvos stiklo mokyklos meninės ypatybės: tradicijų ir įtakų aspektas“, p. 108, prieiga internete <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367161473083/DS.002.0.01.ARTIC>, (žiūrėta 2018-02-05).
2. <https://www.ldm.lt/indres-stulgaites-kriukienes-ir-remigijaus-kriuko-meni-no-stiklo-paroda-monologai/> (žiūrėta 2018-03-05).

The Seaside: Exhibition of Art Glass Works by Indrė Stulgaitė-Kriukienė and Remigijus Kriukas

JULIJA PAŠKEVIČIŪTĖ

From 20 May to 20 August, 2017, The Seaside, an exhibition, representing art glass works created by I. Stulgaitė-Kriukienė and R. Kriukas, was held in the Palanga Amber Museum. The visitors had a possibility to explore their creations relating to the sea or marine subject. The emphasis was put on the colours ranging from the darkest shades to the shiny amber or even transparent ones, incorporating the ideas of the creators. The different shapes of sand hourglasses, seaside shelters, ships and waterdrops were exposed. The authors provided not just their unique works – glass sculptures, but also the individual ones, created in series in the glass study „Glasremis“. The worldwide known Lithuanian artist R. Kriukas established it in 2000 as a significant step in glass artists' history in Lithuania. The authors represent decorative glass art school

which in Lithuania is quite recent as it was born in Vilnius Art Institute just in the second half of the XX century. Recently, together with his wife they create in „Glasremis“ and organize personal exhibitions, in which the multisignificance of glass is revealed. Although both of them are united by passion to glass and prefer working especially with hot glass (shaping, blowing) as well as experimenting with new techniques, R. Kriukas concentrates more on visual aspect of his creation, whereas I. Stulgaitė-Kriukienė accentuates the hidden idea registered in an object. Thus, their glass objects transcend the functionality and range from the decorative aesthetic elements used in everyday life to the ideas, enveloped by glass and reflected by it.